

אזר ההליכות

לקי

הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קרית אונו ת.ד. 211 מיקוד: 55100

בשיתוף: "אורות יצחק", גרעין תורני קהילתי - מודיעין

גליון חודש **טבת** התשע"ד
גליון מס' 74

אסון מלחמת אחים קשה ממלחמת איבים

מור"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

לו לעבד, מיד "ויגש אליו יהודה", יהודה בתסכול איך יחזרו בלי בנימין? והוא כבר לא יגש ליוסף בתחנונים, "ויגש – עמד בקומה זקופה", חז"ל ראו בכך והבינו שיהודה שיחק אותה בצורה מאוד מושכלת, אמנם דיבר בלשון תחנונים אך עמד בזקיפות קומה, הכניס כמה רמזים שמהם השתמע "או שאתה בא לקראתנו, כי כאן זה טרגדיה אם בנימין לא חוזר האבא מת, או כאן יתרחש אסון". נכון כי אין זה מפורש במקרא, אבל שוב ברמזים ראו חז"ל באגדה, להציג בדרמטיות. אמר להם יוסף: "האיש אשר בידו הגביע – יהיה לי לעבד". אמר יהודה: "בנימין נתפס, ושלום בבית?" מיד, כעס ושגב בקול גדול והלך קולו ארבע מאות פרסה, שנושע והולך עד ארץ כנען. ואכן כבר חושים בן דן הַרְשָׁה, היה זריז ושמע והגיע מהר מארץ כנען ושאל מה קרה? אמר יהודה בקול סמכותי: "אנו הולכים לחסל את מצרים, כל אחד ישתלט על רובע אחר ומיד כעת מסתערים". יוסף שומע ורואה ואומר: "להירגע, מצרים אינה כשכם", ומזמין את צבא מצרים, צבא אדיר מול קומץ. וכך הם עומדים בדרמטיות עצומה. ואז הם מסתכלים בעיניים אחד לשני, "והרי אנו בני אב אחד", ויוסף נכנס ובוכה, וכך הוא מתוודה בפניהם.

כך יוצא, איפוא, כי פרשה זו מלמדת אותנו מוסר השכל. אנו לא אחת נלחמים זה בזה, ואנו אחים. אנו לא אחת מחפשים כל אחד בפינה של השני ושוכחים ש"בני אב אחד אנחנו". כך, לא אחת, התקשורת הופכת להיות הקובעת את סדר היום, והיא כביכול מגינה על הדמוקרטיה, אך היא לא נבחרה ע"י העם. ובכל זאת היא מובילה אותנו לשנאת חינוס למלחמת אחים. כל דבר ודבר צריך לתת לו את המידה המתאימה לו ולא להוציא דברים מהמציאות אלא למידה הנכונה. לכן נזכור במלחמת אחים מפרקת, יש לנו מספיק אויבים אחרים שמחכים לנו בפינה. נזכור שאנו אחים ואת הפוטנציאל של מלחמת אחים שיוכל לחסל אותנו, ורק באהבה אנחנו נוכל להתקיים, כי מכח שנאת חינוס חרב בית המקדש, ומכח אהבת חינוס ייבנה בית המקדש.

לקח, והפריד אותו מלוי כי ביחד הם מסוכנים. אמר שמעון לאחיו: "כך עשיתם ליוסף וכך תעשו לי, עכשיו אתם מפקירים אותי, תילחמו עבורי, מה תשאירו אותי במעצר?" אמרו לו: "ומה נעשה? אנחנו בארץ נכר ואנשי ביתנו ימותו ברעב?!" אמר להם: "תעשו מה שאתם רוצים". ושמעון אמר לעצמו, בקול רם, "אני רוצה לראות מיהו שייכנס אותי לבית האסורים?!" באותה שעה שלח יוסף אל פרעה ואמר לו, שלח לי שבעים גיבורים שמצאתי ליסטים, ואני מבקש ליתנם בכבלים. באותה שעה שלח לו, ויוסף אמר להם לשבעים גיבורים "הכניסו לי זה לבית האסורים". כיוון שקרבו אצלו צווח בהם, צעק צעקה שמעון, כיוון ששמעו קולו נפלו פניהם ונשתברו שיניהם. תיאור אגדי, שאינו נשמע מציאותי, אך מראה על רתיעה, כי משהו פנימי מונע את היכולת לבצע. מה יעשה יוסף? הרי הוא הזמין את הגיבורים! היה מנשה, בנו של יוסף, יושב אצל אביו, אמר לו יוסף למנשה: "קום אתה". מיד, קם מנשה והכהו מכה אחת, שמעון נכנע והולך לבית הסוהר ואומר לאחים שלו, "זה מכה מבית אבא, זה לא מכה רגילה, מכת אגרוף מרסקת עצמות". אבי מורי זכרו לחיי עולם הבא כשאחד מהילדים היה משתולל, היה יגש אליו במלוא העדינות ומחזיק לו את האוזן ונותן לו צביטה. אדם אחר שאינו אבא, היה נותן סטירת לחי עד שתראה את הכוכבים ביום. כך מנשה נתן לו צביטה ושמעון מפנים ואומר "זה מכה מבית אבא, זה לא משהו רגיל". ומטבע הדברים הוא מבין את המסר והוא נכנס לכלא בהכנעה.

אחר שיוסף תפס אותם כביכול שהגביע שלו בתוך אמתחתם ואמר שבנימין יהיה

ישנו הבדל עצום בין מלחמה עם אויב ובין מלחמה עם אוהב. מלחמה עם אוהב זוהי מלחמה מתסכלת, מגיעים אלי משפחות שיש ביניהם מתחים עצומים: בין איש לאשתו, בין אחים בין אחיות, והמאפיין את המתחים הללו, שישנה שגאה עד שפועלים בצורת נקם. הם צריכים לספר לי כי יש כוחות מנוגדים בתוך הנפש, "לא לפעול, אנחנו בני אב אחד", "הוא אחי ועשה לי כך, אני עוד אראה לו מה זה". זו מלחמה שבין אוהבים והיא שונה בתכלית ממלחמה בין אויבים זרים. מי שמבחין במתחים שבין קרובי משפחה, הם לא תמיד מחצינים זאת, וכך יכול להיות זוג עם מתח, יושבים לפנך ויותר ממה שהם מדברים אתה רואה את המיית הלב, אתה רואה את העיניים, את הפנים, את הידיים ודרך זה אתה מבין מה מתרחש בפנים. בדרך זו ניתן לראות אולי אפשר להפשיר. אחי יוסף, אחר נתק של 20 שנה מיוסף, נאלצים בשל רעב בארץ כנען להביא מזון ממצרים ומקבלים תדריך מראש מיעקב "אל תכנסו יחד, אל תעוררו סימני חשד, אל תכנסו כ"א בשער אחר", ולבנים עכ"ז הם נתפסים לחקירת מצ"ח וטוענים שהם לא מרגלים וכו'. ויוסף שואל, "אז כמה אתם?" "אחים 12", "הרי אני רואה שיש כאן רק עשרה! סימן שאתם שקרנים". והם משיבים: "אכן בן הזקונים אבא לא משחרר אותנו, ואחד איננו". הם מראש פוחדים להתמלכד, לכן הם אומרים איננו. והוא - יוסף - יודע למשוך זמן, ואומר: "שמעו את האלוהים אני ירא", זה איתות ראשון, "ראו יש לכם בר, אבל האחד מכם, אני לוקח כערבון בבית הסוהר למעצר עד שתביאו לי את בנימין, ואל תלכשתיבאו עדיין אין לי מידע על האח הנוסף שלא אמרתם לי בדיוק מה קרה לו ואז תיבחנו אם אתם דוברי אמת ואתם כנים", זהו מלכוד עצום. אח אחד יישאר במעצר, יפקירו את שמעון, זה דבר קשה. ומצד שני הם אמורים כעת לבקש מאבא דבר שלא יוכלו לשכנע אותו - להוריד את בנימין.

אולם מה שחסר במקרא במפורש, ישנו במדרש, וחז"ל היודעים לקרוא את פנימיות הלב, הם באגדה מוסיפים דברים דרמטיים מאוד, "ויקח מאתם את שמעון ויאסור אותו לעיניהם". שמעון – הוא זה שדחף את יוסף לבור, לכן התחיל ללמדו

- המרכז העולמי למשפט התורה
- בית מדרש לדיני ממונות
- מכון מש"ה לחקר משנת הרמב"ם
- מכון תורני לחקר מנהגי העדות בישראל
- שיעורי תורה תלמוד תורה וכולל אברכים
- שבטות עיון וירחי כלה
- מפעלים לטיפוח אהבת ישראל וארצו
- קרנות מחקר עידוד וחסד
- ארגון אשת חיל

הכנס העולמי ה-23 לדיני ממונות

לזכרו של הראשון לצ"ח הרב עובדיה יוסף זצ"ל

יתקיים אי"ה בימים שני-רביעי י"ב באדר א תשע"ד (10-12.02.2014) במלון רמדה - ירושלים

בנושא: דיני פשיטת רגל הוצאה לפועל, ותספורות לטייקונים במשפט התורה

לפרטים והרשמה: ישראל-0505562209

העלון מוקדש לזכרה של אשת חבר, מור"ר הגאון רבי יוסף קאפח זלה"ה

מרת ברכה קאפח ע"ה

תנצב"ה

הכניסה חופשית לדרגות

עדתנו, אלא בקרב כל החוגים, 'פרס ישראל' הוא רק ביטוי מסוים כדי להראות את החוגים הרחבים שהכירו בפעילה הטובה והכבירה, 'מקושרת במור ולבונה' - בעלת מידות, בעלת חכמת חיים, חרוצה, ומעל הכל עמוד של חסד, התרפקה על דודה אביה שבשמיים ופתחה לה ערוץ מול ערוץ התורה של מארי. מארי היה ערוץ של תורה ואצלה ערוץ של חסד, שני עמודים בתוך שלושה עמודים שהעולם עומד עליהם היו בבית הזה, ולכן זכות גדולה מאוד מאוד יש לה למנוחה ואביה גדולה מאוד מאוד לנו בהסתלקותה. נכון שאין ברירה אלא גזירה מלפני מלכו של עולם, אבל לא בכדי נקבעו בקינות וההספדים, ככל שאנחנו בוכים ומצטערים וככל שאנחנו מספידים ועומדים על גודל האביה, אז לא זו בלבד שאנו נוכל לנחם באותה נחמה תמציתית 'תנוחמו מן השמיים', והאבלים עטופים בטלית עונים אמן, אלא שאנו מבנים 'ה'תנוחמו מן השמיים' זה כמו 'א-ל נא רפא נא לה' של משה רבנו, כי הרי אין אנחנו יכולים להחזיר אותה, ומה זה ה'תנוחמו מן השמיים'? איך אנו יכולים להגיד לאבלים שאין להצטער, אם אין אנו עצמנו מצטערים על גודל האביה? או ואובי אם נוכח מכה כזאת אין אנו מצטערים, אלא ב'תנוחמו מן השמיים'.

אנו ברגע זה מתפללים לאבינו שבשמיים שה' ינחם את האבלים נחמה שלמה ולא יוסיפו לדאבה עוד וה' יגדור בעד פרצתם שהיא פרצת כל עמו בית ישראל בזכות הקדש הפעילות האדירה שלה. והקב"ה יזרח להם אור במקום המאור הזה שהסתלק, "כי אבי ואמי עזבוני וה' יאסףני", ה' יאספכם וישגיח עליכם ברוב חמלתו. ואתם אחינו המנחמים גומלי החסדים ראיתם כמה באו המונים להלוויה לכבודה של המנוחה, לכבודו של מארי, ה' יגמלכם גמול טוב בעולם הזה ובעולם הבא, ה' ימלא כל משאלות לבכם לטובה ונתפלל בשעת רחמים כזו, בשעת רצון כזו לאבינו שבשמיים שיערה רוחו מרומים וישב את כלונו בתשובה שלמה ונהיה בניו רחומים, וישגיח עלינו ברוב חמלתו וידבר שונאנו תחתינו הקרובים והרחוקים, וישמור על חיילנו בכל מקום שהם, ויערה מרוחו למנהיגנו שידעו איך באמת להנהיגו וברוח של שלום ושלמות שנוכל בעז'ה לראות בבא משיח צדקנו ובנין בית מקדשנו במהרה בימינו, אמן.

השתדלנו כמנהג וכפי בקשת המשפחה ויישר כוחם שלא הספדנו במהלך ההלוויה אלא הבאנו אותה מיד אלי קבר כבודו, אבל כעת צריכים אנו לקונן ולהספיד, והקב"ה סופר את הדמעות (עיין שבת קה: רמב"ם אבל יב, ב), ומה פירושן של דברים הקב"ה סופר את הדמעות? אלא כדוגמא, הרבה דמעות יש, דמעות הבנים - דמעה אחת, דמעות אחרות - דמעה שניה, דמעות בני אדם אשר נהנו מאוד מאוד מהצדקה ומהחסד שלה - דמעה שלישית, ומי שנהנה מחכמת החיים שלה - דמעה רביעית, ובדאי כל אחד הכיר אותה בפן מסוים והוא דומע את החסר הזה. והקב"ה כביכול סופר אותה ושם אותה בנאד, כי דמעות אלה מעוררות את מידת הרחמים של בורא עולם, ואז בורא עולם כביכול רואה מה הם חסרים ומתנהג איתנו במידת הרחמים "ותתנהג עימנו במידת רחמים, ואל תתנהג עימנו במידת הדין". זהו תכליתן של הדמעות הלה.

"מי זאת, עלה מן-המדבר, מתרפקת, על-דודה", מי זאת שעלתה ממדבר העמים, מארץ טומאת העמים, מארץ שהיא מתרפקת על דודה, על דודה שהוא אביה שבשמיים, ועל דודה מורנו ורבנו המנוח זצ"ל. שני דברים הם. עמדה בסכנה של אמונתה, היא ומארי, שהם ח"ו היו לוקחים אותם ברשת מצודה, אבל מתוך התרפקותם לאביהם שבשמיים, התחברו ושמרו על דתם ועל אמונתם, אבל מלבד התרפקותה על דודה כדי לשמור את אמונתה, התרפקה על דודה שהוא מור"ר זצ"ל וראתה את גודל מעלתה ושהייתה לו "אשת חיל מי ימצא", בבחינת מה שאמר ר' עקיבא: "כל מה ששלי-שלה הוא". וכל פרק "אשת חיל" במשלי אומר רבנו, אינו רק ביטוי תיאור חריצות של הנשים, אלא תיאור הסוד והיסוד היאך אדם עלי אדמות יכול למצוא את המיזוג המתאים והנעלה בין חומר ובין רוח כדי להגיע לרמה של אמונה בה', ידיעת ה', הדבקות בצור העולמים. ונשות החיל אשר מאפשרות לבעליהן הגדולים בתורה, הן הן אשר מהוות את הדוגמא הנעלה היאך הקב"ה נתן להם לבני אדם את היכולת, אם רק ירצו, לחבר בין חומר ובין רוח ולהגיע לדרגה לרמה של מלאניות. ולכן ההתרפקות הזו על הדוד שהוא אבינו שבשמיים ועל דודה מארי, זו הייתה התרפקות אשר גרמה לך להרבנית המנוחה "מי זאת עולה מן המדבר", "מקשת מר ולבונה", מקושרת במידות ובמעשים טובים, בשם טוב, לא רק בקרב

חיפשו וראינו בתכאליל הקדמוניות קינות לנשים. הבאנו מעט שמצאנו בסידור 'שיח ירושלם', על אף שלא הורגלו, אמנם הנהגנו בכמה מקומות בבתי אב. כידוע כי בלוויה של האנשים מביתו לבית קברו מספידין, ולאחר ששבים לבית, בשלושה ימים הראשונים, מקוננים קינות כדי לעורר את הבכי. ומלבד הקינות מספידין. ואילו בהתנהלות שלנו כלפי הנשים, אנו שלומי אמוני ישראל, אין אנו מספידין אותן מביתן לקברן. ומאידך כשמגיעים לבית האבא אין אנו אומרים קינות אלא לכל היותר מספידין. והרי הקינה תכליתה היא לעורר את הבכי, וזהו חובה שהאדם יזיל דמעות על אשה כשרה, לא רק האבלים שמטבע הדברים הם עצמם דומעים, כואבים, סוף סוף זו אמא, סוף סוף זו אחות, אלא אנו ציבור המנחמים לא יעלה על הדעת שנועבור על סדר היום שאשה כשרה ברמה כזו, לא רק ברמה לא אשת חבר, אלא גלגל אישיותה העצמית "אשת חיל מי ימצא", עמוד של חסד, בודאי ובודאי הדבר הזה מחייב שאנו נזיל דמעות עליה. לא בכדי נאמר אצל אברהם אבינו "ויבא אברהם לספד לשרה ולבכיתה". בדרך כלל, קרוב המשפחה קודם בוכה ואולי אח"כ מספיד, ואברהם אבינו, שבדיק בא עם הדרגה העליונה ביותר שאליה הגיע בעקידת יצחק, אין לך יגון ואבל על הסתלקותה של שרה אמנו אך הוא מתאפק בבכיה, "לבכיתה" בכ' זעירה. עומד ומקדים ומספיד, כדי שידעו הציבור הרחב מי זו שעליה נאמרה "הנה באוהל", "כל כבודה בת מלך פנימה", אין מכירים אותה, שידעו את גודל אישיותה ושידעו "ויבא אברהם", מאותה דרגה עצומה אליה הגיע, דרגה נעלה בעקידת יצחק, "לספוד לשרה ולבכיתה" ולומר הגעתי למה שהגעתי בגללך. אילו מארי זלה"ה היה כאן במעמד זה, היה אומר הגעתי למה שהגעתי בגללך, "ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכיתה". לכן בכוונה יש וצריך לעורר את הבכי ולהספיד כי אנו חייבים להזיל דמעות. אחות איך נוכל לנחם אם עוד לא הגענו לכלל ההכרה על גודל האביה.

ומעיקר הדין לא היינו צריכים לשבת על כסאות אנו המנחמים כפי שאנו רגילים היום, אלא היינו המנחמים צריכים לשבת על הארץ כמו האבלים, כמו רעי איוב שבאו לנחמו "וישבו אתו לארץ", כי רק כך המנחם הופך להיות חלק בלתי נפרד מהאבלים ומהאבלות, אז הוא רק יכול להגיע לדרגה של ניהום.

אור ה'מורה'

מהו תוכנה של תורתנו הקדושה?

אחד מיסודות היהדות היא הקביעה שתורתנו מציעה את תוכנית החיים האידיאלית לאדם: מצוותיה יוצרות איזון מושלם בחיי האדם - שיכול להשיג את כל צרכיו תוך שמירת אישיותו - משקיעה והתמכרות בתאוות כלשהן. שלמות זו, אנו הסיבה שלא תיתכן הופעתה של תורה אחרת, לא כמחליפה ולא כמוסיפה על זו שניתנה לנו, שהרי לא יתכן שיהיו שתי תורות שונות שכל אחת מתיימרת להציע את התוכנית המושלמת ביותר לחיי האדם. הכרה בשלמותה של האחת היא בהכרח שלילתה של האחרת. האמת היא אחת ולכן נדרשת לה בלעדיות - "תורת ה' תמימה" (תהלים ט, ח) ורק תורה אחת יכולה להיות מושלמת (מ"ג טו).

תוכנה של התורה אם כן, הוא תיקון חייו של האדם על ידי הצעת מצוות שההקפדה עליהן תביא לתיקון הנפש ותיקון הגוף. כלומר תיקון חיי הגוף על ידי הכוונת האדם לחיים בצורה חכמה ונכונה, כשהדברים כוללים גם את יצירתם של חיי חברה ישרים ומתוקנים לשקט ושלווה. כאשר יתנהלו חיי האדם כראוי, ניתן יהיה להשיג גם את המטרה החשובה יותר שהיא תיקון הנפש, זאת על ידי עיסוק בהשכלה והתעמקות במושגים הרוחניים של עולמנו, פעולה שדורשת סבלנות והתמדה כדי להגיע לחקרם של צפונות עולמנו (מ"ג ג, כז). ראיית התורה כחוכמה המושלמת, ניכרת גם במשנה באבות המלמדת (ה, כב): "בן

הרב ד"ר חננאל סרי יצ"ו

התורה, ואכן בכל הדורות נכתבו ומוסיפים להכתב פירושים לפרשיות השבוע וניתן למצוא בכל פרשן את גישתו הייחודית ואת השוואות שהוא מצא לבעיות החדשות שעמדו בתקופתו. חידושים אלו לכאורה יכולים להיראות כלא ראויים, שהרי חכמינו תמיד הקפידו להדגיש את מחויבותנו לתורה שבעל פה שניתנה בסיני ורק על פיה ראוי לפרש את התורה שבכתב. אולם דיוק לשונו של הרמב"ם יכול לפתור תמיהה זו. בהקדמת פירושו למשנה, כשהרמב"ם הציג את מרכזיותה של התורה שבעל פה ואת התהליכים שהובילו לכתיבתה במשנה, הוא פתח את דבריו במלים אלו: "דע, כי כל מצווה שנתן הקב"ה למשה רבנו עליה, נתנה לו בפירושה: היה אומר לו המצוה, ואחר כך אומר לו פירושה וענינה, וכל מה שהוא כולל ספר התורה." דווקא במקום שבו הרמב"ם הדגיש את הכרחיותה של התורה שבעל פה הוא דייק מאוד בדבריו והתייחס רק למצוות. בהבנת ההתרחשויות השונות שתוארו בתורה לאבות, לבני ישראל ולאנשים אחרים, בכל אלה לא תמיד אמרה תורה שבעל פה דברים ברורים. לכן אנו מוצאים מחלוקות בכל התקופות על הבנתם של מאורעות אלו, ומכאן היכולת ואף האתגר לחפש בתורה את מסריה לדור שלנו. יהי רצון שנזכה להגות בתורתנו, לגלות באוצרותיה את דרכנו, ולראות את בנינו ממשיכים לעסוק בה וללכת בדרכה.

בג אומר, הפך בה והפך בה דכלא בה. ובה תחזי, וסיב ובלה בה, ומנה לא תזעזע, שאין לך מדה טובה הימנה". אולם מה באמת כלול בתורה הקדושה, האם ממש הכל כלול בה? מהקדמת הרמב"ם לפירוש התורה משמע שאכן כל ידע הקיים בעולמנו מצוי בתוך התורה אלא שחלקים גדולים של ידע זה כתובים בצורה נסתרת, ולכן אנו מתקשים להגיע אליהם. השקפה זו נראית מנוגדת להשקפת הרמב"ם שבכמה מקומות טרח להדגיש בצורה חמורה שדברי התורה נועדו להפאות את הנפש ולא את צורכי הגוף. אין המזוה באה להגן על חפציו הגשמיים של האדם, ואין לחפש בחפצי קדושה מרגוע לחולי גופני (מצוה יכולה לחנך להרגיל אכילה נכונים אולם אין לחפש בה השפעה מסיטית על המציאות). רק בצורה עקיפה ניתן לראות בדברי קדושה מסייעים לאיכות חיי האדם, בכך שהאדם מתחזק בעזרתם מבחינה רוחנית ומתקרב לקב"ה ועל ידי כך הוא זוכה להשגחה יתרה שמסלקת ממנו את טרדות העולם הזה (הל' עבודה זרה יא, יא; הל' מזהה ה, ד).

לא רק מצוותיה של התורה מתקנות את חיינו, גם החלקים הנכבדים בתורה שאינם עוסקים במצוות מעשיות אלא בסיפור קורותיהם של אבותינו, תורמים לנו בכך שהם מגבשים בנו דעות והשקפות נכונות על המציאות הסובבת אותנו. כפי שראינו במשנה באבות, ישנה הנחייה לאדם מישראל שבכל התמודדות שהוא נתקל בחייו עליו לחפש הדרכה והוראה מפרשיות

סקירה "מכוחו של עוֹד" לזכרו של עוֹד חמדי ז"ל

בראש חודש כסלו התשע"ד, התקיים כמדי חודש בחודשו יום עיון במסגרת 'ישיבת ראש חודש' במרכז קהילתי "מקור חיים", בנתניה. יום העיון הפעם הוקדש כולו לזכר הבחור הנמרץ ר' עוֹד חמדי בן אנשי החיל, רבי הפעלים, ר' אברהם חמדי ונו"ב אהובה מנ"ת, שעלה בסערה השמימה ביום ו' בכסלו תשע"ב. נושא יום העיון היה "השמחה ביהדות" כסמל לאחת מתכונותיו הייחודיות של עוֹד בה היה מתהלך כל ימי חייו בכל זמן ועת, תמיד בחיוך, תמיד בשמחה. פתח והניחה את הערב הרב ד"ר אדיר דחוח הלוי אשר עמד והסביר על 'שמחה בעת אנהא', הכיצד יש מקום לשמחה בשעה שנקלעים למצבים לא נעימים. אולם כשנטיב להפנים מהי השמחה האמיתית הצריכה ללוות את האדם, שאינה שמחת הוללות אלא שמסתכמת בנחת ובסבר פנים יפות, הבאה כתוצאה מרכישה בסיסית של מידות טובות נבין היטב את המשמעות. עוד הסביר איך קונים שמחה ברכישת הדעת, כי חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, על כבישת הרגשות ויישוב הדעת, תוך לימוד והפנמה על התועלת האמורה להקנות לאדם אישיות בקבלת "יסורי" - כך נמצא שהנבון יכול לקיים ההלכה ולברך גם בשעת הצרה הגדולה שנתפס בה.

אחריו עלה הרב עידו פכטר, רב קהילת 'ישראל הצעיר' רמת פולג בנתניה, עמד והסביר היאך מסתדרים דברי החכם מכל אדם שאמר: 'בנפול אויבך אל תשמח', וכי אדם עם קצת רגש יחשוב או יעלה על הדעת לשמוח, כדברי חז"ל: 'מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?!'. אחר הכל מה נאמר והוראת החכם מכל אדם 'באבוד רשעים רינה'. אולם כשנטיב לעמוד על השוני של השמחה שבין מועד ומועד, נדע גם להבחין מתי ואיך לשמוח. אחר הפסקה קלה פתח הרב שבתאי סבתו - ראש ישיבת 'נתיבות יוסף' במצפה יריחו, הישיבה בה למד עוֹד ז"ל - וציין את ייחודיותו של עוֹד שלא ראה אותו כי אם תמיד בפנים מחייכות, פנים חיוביות. ראוי לציין אגב, כי רבים מבני הישיבה, מחבריו של עוֹד, נכחו בעמדם זה. ואכן עמד על סוד השמחה, שכן אירוע חיצוני המשמח וכ"כ אינו אלא חולף ורגעי, כך ססודו של השמחה הוא הרבה מעבר לזה? נעשה לימוד מעמיק בספר קהלת היאך צריך לשמוח, האם היא אך ורק תלויה בלתת או לקבל? וזהו אחד מהדברים המאפיינים של עוֹד, שמחתו לתת ולתת בלי מעצורים, שעשה מעשים בישיבה להשלים במקום שחסר, זהו המפתח לסוד השמחה המתמדת הטמון

בכל אחד מאיתנו. לפני סיום, זכינו בשיעורו המאלף והחשוב מאת כבוד מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א אשר עמד לבאר את ציווי נעים זמירות ישראל 'עבדו את ה' בשמחה'. היאך העבודה במקדש אמורה להביא לידי שמחה. אולם המיטיב להבין את הקשר בין עבודת ה' המביאה להכרת האדם כי זהו האושר האמיתי שאין דומה לו, מבין לטיבה של שמחה. שמחת הוללות היא שמחה רגעית חולפת ורגוע יותר, כי האדם בו באותה עת חסר השגחה א-לוהית, "נמשל כבהמות נדמו".

לסיכום, יום לימוד מאוד מוצלח, הרבה מסרים וטיפים לשמחת חיים ערכית אשר מובטחים אנו שכל אחד מהמשתתפים הרגיש והפנים, ואולי הדבר הגדול שהפנמנו וצרבנו בתודעה כפי שאמר הרב "אם באנו לערב זה ולו רק להכיר ולהעריך את דמותו המיוחדת של עוֹד ולחקות את דרכו - דינו, והיה זה שכרינו, שהכל 'מכוחו של עוֹד' שהשפיע במעגלים רחבים", זאת מבלי להסתיר את החלל שנוצר בהסתלקותו, אולם נרו ואורו מפציע בלבנו לנצח. תהא נפשו צרורה בצרור החיים.

הרינו שמחים לבשר לציבור הרחב על צאת שני תקליטורים, ובהם שיעורים של מו"ר הגאון

הרב רצון ב"ר יוסף ערוסי הלוי

רב העיר קריית אוננו וחבר מועצת הרה"ר לישראל

מסדרת רצון יראיו הלכה למעשה

בנושאים:

חלוקה ופירוש

ברכות

לידידנו ר' חיים צדוק הי"ו
על נישואי בתו

רעות שתח'

שה' יתמיד שמחתכם ויזכו
להקים בית נאמן בישראל

המאחלים
מערכת אור ההליכות

לידידנו היקרים

ר' אליהו ושושנה בשארי הי"ו
שפע ברכות ואיחולים

לרגל נישואי בתכם אפרת עם

בח"ל מאיר הי"ו

יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן
לתפארת עם ישראל

מאחלים
מערכת אור ההליכות

כוס תנחומין

למשפחת ימיני הי"ו הדגולה
ולאשת החיל אהובה חמדי מנב"ת
רע"ת

ידידנו איש רב פעלים

ר' אבי חמדי יצ"ו

בבטירת

אם המשפחה החמות הכשרה
והצדקנית ישרת דרך

מרת מרים (נור) ימיני ע"ה

בכלל אבלי ציון תנחומי

ולא תוסיפו לדאבה עוד

המשתתפים בניחומים
מערכת אור ההליכות

כוס תנחומין

לידידנו האחים היקרים

דוד נעמי ואריה יצ"ו

בהסתלקותה של אמכם הדגולה והגדולה
אשת החיל

בעלת החסד ללא גבולות

ומרת ברכה זל

אשת חבר ויד ימינו של מו"ר הגאון

מאיר יוסף קאפח זצ"ל

יתן ה' ולא תוסיפו לדאבה עוד

בהמשך להאיר במפעל החסד היקר לה.

"עולם חסד יבנה"

המשתתפים באבלכם
מערכת אור ההליכות

לידידנו

השופט

ר' חננאל שרעבי הי"ו

ברכותינו להיבחרך

לשופט בבית המשפט המחוזי

בחדרה

להגדיל תורה ולהאדירה

מערכת אור ההליכות

ת: א. החלומות שווא ידברו.
ב. אין אדם חולם בלילה אלא מהרהורי לבו ביום, או מהתרחשויות שהתרחשו לו ביום.
ג. על החולם להשתחרר מן החלום, להתפלל לה' ולבטוח בו.
ד. אם בכל זאת החולם לא מצליח להתנתק מן החלום, שייכנס לרב שמכירו, וישטח בפניו חלומו. והרב ידע כיצד לטפל בו, ואם הוא זקוק להטבת חלום.
ש: שאלתי היא כיצד עורכים הטבת חלום?
ת: אם טרם נרגעת, תעשה הטבת חלום.
ש: מדוע מציינים את צום עשירי בטבת? הרי המצור קרה בתקופת בית ראשון. כאשר הובקעו החומות בבית ראשון זה קרה בתשעה לחודש. ובבית שני ב"ז לחודש, חכמים תיקנו צום אחד ב"ז כדי לא להכביד על הציבור, וגם זה מאורע שעד היום הוא רלוונטי, שכן עד היום אין לנו בית מקדש. אז מדוע לציין דווקא את המצור בבית ראשון? אולי היו צריכים לקבוע צום על המצור בתקופה של בית שני?
ת: חז"ל הרבו בצומות על החורבן, כדי ללמדנו שבידינו הדבר שיבנה המקדש אם נפיק את הלקחים. ולכן תיקנו צום על החורבן ממש = תשעה באב. וצום על הבקעת החומות = שבעה עשר בתמוז, וצום על המצור = עשירי בטבת, כדי שנתעורר ונתפכח, ונחזור בתשובה, כבר מן הזמן שאויבינו צרים עלינו. אם לא, נגיע חלילה לחורבן.
ש: בבית הכנסת שלנו נוהגים כדעת הרמב"ם. ועל כן, האם ביום צום, למשל עשרה בטבת: א. מוציאים ספר תורה אם יש עשרה מתענים בלבד? ב. אומרים "עננו" אם יש עשרה מתענים בלבד? ג. עולים לספר תורה רק אותם המתענים? ד. כהן שאינו מתענה צריך לצאת מבית הכנסת בזמן ספר תורה?
בברכת האמת והשלום אהבו.
ת: לפי רבינו: א. מוציאים ס"ת גם כשאין עשרה מתענים.
ב. אומרים "עננו" גם כשאין עשרה מתענים.
ג. ד. עולים לס"ת גם הלא מתענים כי ימי הצומות שנקבעו ע"י חז"ל הם כמו מועדים, והם כמו יום הכיפורים, שגם אם לא מתענים, מחמת פקד"נ, מתפללים את תפילות יוה"כ וקוראים בתורה בסדר יוה"כ.
ש: האם התשובה נכונה רק לשחרית או גם למנחה? האם זה משנה אם מדובר בימי שני וחמישי?
ת: התשובה שכתבתי אינה רק לימי שני וחמישי, אלא גם לימים אחרים בשבוע. וכן גם לשחרית וגם למנחה.
ש: האם יש בעיה הלכתית כלשהי להתחתן בליל עשרה בטבת?
ת: אני מבין המתירים.

התפילין כדי ללמוד ממנו מבנה התפילין לפי ההלכה, ודאי דיני תפילין.
וכן מותר לטלטלו לצורך מקומו, אם זקוקים לאותו מקום. ורק אין לטלטלו לצורך עצמו של הכלי שלא יאבד, אבל במקרה של תפילין, הרי מותר לטלטלם, כדי שלא יתבזו בגלל קדושתם, וזו הייתה כוונתי בתשובתי אלא שיש אומרים שהתפילין הוא מוקצה, מחמת חסרון כיס, ואז איסור טלטולם הוא מוחלט. וגם כנגד זה כתבתי שמותר לטלטלם כדי שלא יתבזו, מחמת קדושתם.
ש: א. אם צריך להניח תפילין במנחה ב"ז בטבת, שמעמ אנחנו חייבים להתפלל מנחה גדולה, שהרי במנחה שלעריב שבתות, אנו גולשים דרך קבע לזמן שלאחר הדלקת הנרות [כניסת השבת]. האם זה נכון?
ב. במקרה שלא תהיה בעיה להתפלל מנחה קטנה, האם זה יהיה נכון לומר "עננו" במנחה? שהרי כמו בשאלה הראשונה, אנו נוהגים דרך קבע "לגלוש" עם תפילת מנחה שלעריב שבתות אל תוך השבת.
ת: א. גם במנחה קטנה מניחים תפילין, ואחרי מנחה שהיא לפני השקיעה חולצים את התפילין. הדלקת נרות נעשית ביום, הרבה זמן לפני השקיעה. ב. לשיטתנו יש לומר עננו, בערבית שחרית ומנחה, גם כשעשירי בטבת חל בערב שבת, כי תפילת מנחה אינה מתקיימת אחרי השקיעה, אלא לפני השקיעה עד צאת הכוכבים, ועד אז כל הנ"ל מותרים.
ש: א. האם מותר להסתפר ביום שישי בצום? ב. מי שמניח תפילין בצום במנחה הסמוכה לתפילת ערבית של שבת, האם יכול להקל ולקחת את התפילין לביתו לאחר תפילת ערבית מחשש שמא יאבדו (או שהן מוקצה כדין כלי שמלאכתו לאיסור)?
ת: א. כן.
ב. לפי הרמב"ם מותר, לפי הרמ"א איסור.
ש: הסתפחה רבות מה יהיה לעניין צום י' בטבת של השנה ביום שישי, לכן:
א. האם במנחה נאמר תחנון?
ב. האם במנחה נוציא ספר תורה?
ג. האם במנחה נעטור תפילין?
ד. האם במנחה נאמר "אבינו מלכנו"?
ה. מדוע בערבית שלום חמישי, אור ל"ז בטבת, נאמר "עננו"? הרי למרות שהיום מתחיל מהלילה, אנחנו עדיין לא מתענים ...?
ת: א. לא.
ב. כן.
ג. כן.
ד. לא.
ה. כי היום הוא יום תענית, וגם מי שאינו מתענה, לפי רבינו, אומר עננו.
ש: ביום ראשון (יום השני של ראש השנה) חלמתי חלום שאני רץ בים ורצים איתי שני כלבים, אחד חום ואחד שחור. האם יש משמעות לחלום? הרב יכול אולי להגיד לי מה החלום אומר?

ש: ברצוני לשאול את כבוד הרב, האם תפילין הם בגדר מוקצה בשבת? כי אצלנו בבית הכנסת, היה דיבור על כך בליל שבת, בשעה שחלק מן הציבור לקחו את התפילין שהניחו לאחר צום י' בטבת, וחלק השאירו אותם בבית כנסת עד למוצאי שבת. יורנו רבנו ההלכה גם לעניין לימוד וקריאה במגילת אסתר בשבת.
ת: לענ"ד לפי שיטת רבנו, להבדיל משיטת הרמ"א, התפילין וכן מגילת אסתר, אינם מוקצים. כי אינם בבחינת "כלי שמלאכתו לאיסור". לא מבעיא מגילת אסתר, שמותר ללמוד מתוכה בשבת את הקריאה, לקראת הקריאה, או כל לימוד אחר, שהיא אינה מוקצה, אלא אפילו תפילין, ההנחה אינה מלאכה אסורה, אלא מנועים מלהניח תפילין בשבת, כדי לא לזלזל בכבוד שבת שהיא בעצמה אות.
ובמסגרת לימוד הלכות תפילין בשבת, מותר לקחת תפילין וללמד לתלמידים, ולהדגים בפניהם את דיני הבתים ודיני הרצועות, הקשרים וכיו"ב. ואין לומר שאם חלילה יש חשש שהתפילין יפלו, או יתבזו, שמותר לקחתם ולהניחם במקום מבטחים. והמוצא תפילין ברה"ר בשבת מניחים, ומכניסים מרה"ר לרה"י כדי שלא יתבזו. אבל כאמור, הרמ"א החמיר בכך ונתן להם דין מוקצה.
ש: האם למגילה אין דין מוקצה מחמת חסרון כיס? הרי לא סביר שאדם שרוצה ללמוד את מגילת אסתר או סתם לקרוא אותה - ישתמש במגילה עצמה, כי הוא מפחד לפגום בה, אולי רק ה"בעל קורא" ישתמש במגילה כדי ללמוד וגם זה בזהירות יתר.
ת: מוזר מאוד. היום יש כבר צילומי תיקוני סופרים, אבל בעבר למדו ועיינו במגילה ובספרי תורה. הרדב"ז מספר שהיו קוראים שניים מקרא מהספר תורה עצמו, ואחד תרגום, בעל פה, כי התרגום הוא תורה שבעל פה, ואסור לכתבו, והיו מתרגמים אותו בעל פה, כמובא בסידור משתא שבזי.
ורק מאוחר יותר מדין "עת לעשות לה' הפרו תורתך", הדפיסו התרגום ומתרגמים מן הכתב.
ש: שגגה בניסוח, ברשות רבנו: כנראה שכוונת הרב לפסוק: ואין [=צריך] לומר שאם חלילה יש חשש שהתפילין יפלו, או יתבזו, שמותר לקחתם ולהניחם במקום מבטחים. כשגגה מלפני השליט.
ת: הדבר ברור, שלפי רבינו, אין תורת מוקצה על התפילין. כי אינם בבחינת כלי שמלאכתו לאיסור, ומבחינה זו מותר לטלטלם גם לצרכם, כדי שלא יאבדו וכדי שלא יתבזו, מה שלא מותר במוקצה שהוא כלי שמלאכתו לאיסור.
יתירה מזו, גם לפוסקים שמתייחסים לתפילין כמוקצה מדין כלי שמלאכתו לאיסור, הרי מותר לטלטל כלי כזה לצורך גופו, אם רוצים להשתמש בגופו (כגון להשתמש במכתש כדי לשבר אגוזים, לא בשביל לכתוש ולטחון), ואין לך שימוש בגוף

לכו אל יוסף, אשר יאמר לכם תעשו

בברכה
רועי בן - זריהם

ב"ה

כבוד השואל נ"י
בתימן מלו כשעה לפני חצות, כי נהגו לעשות סעודה וזמן הסעודה הוא כשעה לפני חצות. אך כיום שאין מנהג לעשות סעודה לכבוד המצוה אפשר להקדים.
וכבר אירע לי פעם ועשיתי את הברית מיד עם זריחת החמה.

בכ"ר יוסף קאפח

קוראים נוספים המעוניינים לפרסם תשובות
ליכוי הרבים.

מאת מ"ר הגאון רבי יוסף קאפח זצ"ל
מוזמנים ליצור קשר בטלפון: 054-2443930
או בדוא"ל: orhalichot@gmail.com

לק"י

לכבוד מורנו ורבנו
הרה"ג יוסף קאפח שליט"א
שלום רב

אחר דרישת שלומו הטוב,
ברצוני להודות לכבוד הרב על
שהסכים להפגש עימי ולענות
על שאלותי.

ברצוני לשאול מס' שאלות נוספות:

א. לדעת הרמב"ם ומרן יש להקדים את זמן המילה מטעם "זריזין מקדימין למצוות"
אך מנהג תימן הוא לימול את התינוק כשעה לפני חצות היום.
שאלתי היא איך צריך לנהוג בימינו הלכה למעשה, האם לשמור על המנהג או לחשוש לדעת הרמב"ם ומרן?

נא לשמור על קדושת הגיליון

אין לקרוא בזמן תפילה וקריאת התורה
שבת שלום ומבורך

אור ההלכה הליכות עם ישראל

עמותה להפצת ערכי היהדות הנאמנה

רח' הרב שלום יצחק הלוי 4 קריית אונו ת.ד. 211, 55100

עורך ראשי: יוסף פרחי

עורכי משנה: נתנאל חמד, שמואל חמד

חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמד, אביעד

רצחבי

טל': 03-5340819 פקס': 03-5343658

דוא"ל: orhalichot@gmail.com

מספר המערכת של העלון בספרייה הלאומית: 2789255

כתובת לתרומות להמשך הפצת העלון: ת.ד. 5042 נתניה